

Promotor: prof. dr hab. Jerzy KASPRZAK

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Marek Centkowski

Przestępstwa korupcyjne w wojsku. Zagadnienia prawne i kryminalistyczne.

Przestępstwa korupcyjne w wojsku funkcjonowały od początku powstania wojskowości, podobnie jak w obecnym czasie dotyczyły szeroko pojętej logistyki, nowoczesnej broni i wyposażenia. Wcześniejsze afery zatarły się już w ludzkiej pamięci nie pozostawiając innych trwałszych śladów.

Pierwszymi istotnymi śladami działalności ludzi, którzy wykorzystywali przestępne czyny do uzyskania korzyści majątkowych we współpracy z wojskiem były procedury z okresu międzywojennego, kiedy to młoda odrodzona polska demokracja budziła się do życia po okresie ponad 120 letniej niewoli.

Polska armia potrzebowała wszystkiego począwszy od umundurowania na broni skończywszy. Wielu przestępców (również w mundurach) skrzętnie wykorzystało tę sytuację.

Jedną z największych afer korupcyjnych okresu międzywojnia była tzw. „afera Francopolu”. Afera ta dotyczyła przemysłu lotniczego, w której wskazana spółka – Francusko-Polskie Zakłady Samochodowe i Lotnicze Spółka Akcyjna, zobowiązała się do dostarczenia w ciągu dziesięciu lat 2650 samolotów bojowych oraz 5300 silników lotniczych, w sytuacji gdy w 1917 r. lotnictwo brytyjskie nie posiadało nawet 2000 samolotów. Ostatecznie głównym sprawcą działalności korupcyjnej w tej aferze okazał gen. bryg. Włodzimierz Zagórski – szef departamentu IV Żeglugi Powietrznej Ministerstwa spraw Wojskowych, który za pośrednictwem Francopolu zakupił tylko 100 silników i 100 myśliwców SPAD 61, bardzo nieudanej konstrukcji, niewytrzymującej przeciążeń, której odpadały skrzydła. Młode polskie państwo straciło miliony złotych na rzecz oszustów z „Francopolu”.

Obecnie ludzie w mundurach są tak samo podatni na korupcje jak dawni żołnierze odrodzonej Polski czy teraźniejsze środowisko cywilne. Istotnym elementem są środki finansowe, będące w dyspozycji Sił Zbrojnych, które co roku są coraz większe. Działaniom korupcyjnym sprzyja również obecna rewitalizacja wojska, nowe wyposażenie, infrastruktura, formowanie nowych jednostek wojskowych, generalnie budowanie nowej strategii.

Ideą tej pracy jest pokazanie jakie wojskowe organy ochrony prawnej państwa zajmują się walką z korupcją, jak również jakie instrumenty prawno – kryminalistyczne stosują wojskowe organy ścigania do należytego wykrycia i udokumentowania, działań korupcyjnych. Jak przebiegają etapy wykonawstwa poszczególnych czynności na poziomie postępowania przygotowawczego oraz sądowego, jak wygląda taktyka prowadzenia sprawy korupcyjnej w wojsku. W pracy przedstawiono ewolucję narzędzi śledczych dokumentujących wykrywanie przestępstw korupcyjnych.

Z uwagi na skomplikowany charakter spraw korupcyjnych w rozprawie pokazano problemy z jakimi borykają się wojskowe organy ścigania podczas przeprowadzania tych postępowań. Podjęto próbę wskazania optymalnych rozwiązań pozwalających na uproszczenie i zwiększenie skuteczności w ściganiu i dowodowym dokumentowaniu przestępstw korupcyjnych w wojsku.

Głównym celem badań było udowodnienie, że rozwiązania prawne dotyczące prawa materialnego, procesowego, ustawie o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych jak również innych przepisów dotyczących przedmiotowego zagadnienia nie gwarantują efektywnego zwalczania korupcji w wojsku. W zakres prac wchodzi przepisy prawa, akta spraw korupcyjnych prowadzonych przez wojskowe organy ochrony porządku prawnego w okresie 2000-2015. Przedmiotowe badania wskazują jakie procedury należy wdrożyć oraz jak zmienić obowiązujące przepisy, aby usprawnić dokumentowanie postępowań korupcyjnych, uprościć procedurę karną, poddać nowelizacji antykorupcyjne mechanizmy kontrolne.

W rozprawie doktorskiej wskazano ewolucję modus operandi sprawców popełniających czyny korupcyjne w czasie historycznej egzystencji polskich Sił Zbrojnych. Na podstawie sposobu działania sprawców, ustalono jakie przesłanki należy spełnić, aby przeciwdziałać korupcji w wojsku oraz konkretnie wyszczególniono przepisy prawne, które stanowią przeszkodę w sprawnym i szybkim prowadzeniu spraw korupcyjnych.

Obszarem bezpośredniego zainteresowania prowadzonych w pracy rozważań oraz badań jest taktyka prowadzenia spraw korupcyjnych zarówno w fazie postępowania przygotowawczego, jak i w postępowaniu sądowym.

W kręgu zainteresowania znajdują się również instrumenty jakie są stosowane do wykrywania przestępstw korupcyjnych. Niezwykle skuteczną bronią w walce z korupcją są kontrola operacyjna oraz kontrolowane wręczenie, praca wskazuje także instrumenty wspomagające takie jak biały wywiad oraz zabezpieczenie majątkowe. W pracy przedstawiono zalety i wady stosowania tych metod. Ponadto rozprawa traktuje

o przekształcaniu materiału z działań specjalnych do procesu karnego w aspekcie spraw korupcyjnych w wojsku.

W pracy doktorskiej omówiono prawny zakres działania wojskowych organów ścigania takich jak sądy wojskowe, prokuratorzy wojskowi, Żandarmeria Wojskowa, Służba Kontrwywiadu Wojskowego.

Szczególną uwagę zwrócono na podmioty uczestniczące w procesie kreowania polityki antykorupcyjnej w armii, takie jak Departament Kontroli MON, Biuro do spraw procedur antykorupcyjnych MON. Jak również programy wsparcia działań antykorupcyjnych takie jak Program profilaktyczny w zakresie przeciwdziałania korupcji w resorcie obrony narodowej na lata 2016-2019 oraz postanowienia wewnętrzne Ministra Obrony Narodowej w sprawie zasad postępowania w kontaktach z wykonawcami.